

Bolezen	Povzročitelj in način širjenja	Inkubacija	Prvi znaki obolenja
Oslovski kašelj	Povzročiteljskega l sluznici ka boln v začetkih vseh klic raslimi lezen s sredno prenos: tično ne	↓	ačetek počasen in nestal- a povišanja tempera- ure, kataralni znaki, ki pominjajo na navaden rehlad. Neznačilen ka- elj, ki se postopoma jačuje in v 10—14 neh preide v tipične apade, ki jih mnogo- rat spremlja bruhanje.
O p o m b a : Zdravljenje nalezljivih boleznj v bolnici je po zakonu brezplačno, prevoz in zdravljenje je dolžan plačati krajni ljudski odbor.			

Gospodinjstvo v socialistični družbi

Vida Tomšič

*Iz govora na sestanku učiteljic gospodinjstva v okviru
Zavoda za napredek gospodinjstva dne 27. I. 1955.*

Zdi se mi, da je prav to posvetovanje potrdilo linijo, ki smo jo zavzeli na zadnjem kongresu AFŽ glede bodočega dela v ženskih društvih, to se pravi, v društvih, ki so »ženska« samo po svojih težnjah, da namreč pomagajo odstranjevati ovire, ki se postavljajo ženski enakopravnosti, v težnjah, da postane skrb za mater in otroka — skrb celotne naše družbe. V bistvu teži vse njihovo društveno delo za tem, da se vsa vprašanja, ki se tičejo žene, rešujejo načeloma kot družbena vprašanja. Vse dosedanje delo na našem posvetovanju kaže, da je tudi res samo tako mogoče reševati probleme, saj sodeluje pri tem našem posvetu veliko število tovarišic in tovarišev, ki jih tu postavljena vprašanja zajemajo. Mislim, da se iz tega posvetovanja tovarišice na terenu lahko nauče, kako se je treba metodično lotiti posameznih problemov, ki posegajo v življenje žene, in kaj nam je storiti, da odstranimo vse tisto, kar nas ovira, da bi dosegli lepše življenje ne samo žena, ampak tudi sleherna družina in sleherni delovni človek.

Posvetovanje je rodilo dobre uspehe, ker temelji na izkustvih, ki smo si jih že pridobili z delom na tem področju, posebno še z dolgoletnim delom ženskih organizacij, in ker temelji na uspehih, ki smo jih pri tem delu že dosegli. Nadalje pa tudi zato, ker smo nove institucije, kakršna je Zavod za napredek gospodinjstva, pričeli skromno in ne s pretirano velikimi načrti, marveč smo se pri svojem delu ozirali zlasti na naše lastne potrebe, na to, kaj nam je potrebno, in na to, kar na terenu že imamo.

Trajanje kužnosti	Komplikacije	Protiepidemični ukrepi
Od začetka bolezni, ko je kužnost največja, do 4 tednov po nastopu značilnih napadov kašlja.	Na splošno zmanjšana odpornost. Pljučnica, resen potek vseh drugih akutnih nalezljivih bolezni, poslabšanje kroničnih infekcij, zlasti tuberkuloze.	Izolacija otroka na domu. Z njo ne moremo preprečiti okužb v okolici, ki so nastopile, ko bolezen še ni bila ugotovljena. Razkuženje zaradi majhne odpornosti klic ni potrebno. — Preprečevanje obolenja z antibiotiki samo pri posebnih indikacijah. Priporoča se zaščitno cepljenje, ki močno zniža obolenost in umrljivost.

Toda v prvi vrsti je važno, da na našem posvetovanju zavzamemo določeno načelno stališče. Zdi se mi, da imamo dovolj idej, dovolj tovarišic in tovarišev, ki bodo tudi v bodoče iskreno delali na tem področju, toda prvenstveno si moramo le biti na jasnem glede osnovnih pricipov našega dela, kajti človek, ki ve, kaj hoče, lahko v vsaki, tudi najmanjši vasi in v najzakotnejšem kraju naše domovine, uresniči te naše misli tudi v najrazličnejših razmerah.

Zaradi tega menim, da je naš najpomembnejši uspeh prav v tem, ko vidimo, da gleda danes večina delavcev na tem področju na vprašanje gospodinjstva tako napredno, kakor smo ga postavljali na nekaterih naših kongresih in plenurnih AFŽ. Vemo, da je treba gospodinjstvu odvzeti ozki karakter privatnega gospodinjstva in ga smatrati kot vejo naše celotne družbene proizvodnje, še več, gledati je treba nanj kot na vprašanje, ki se tiče vsega delovnega ljudstva. Na gospodinjstvo bi ne smeli več gledati samo kot na delo, ki ga opravlja žena doma. Na gospodinjstvo moramo gledati kot na skupek vseh naporov, da bi pridobitve znanosti in tehnike izboljšale življenje posameznika in življenje družin. Če gledamo na gospodinjstvo tako, potem vidimo, da gospodinjstvo ni nekaj konstantnega, neke vrste dobra tradicija, ki se brez kakih sprememb prenaša iz roda v rod, kot n. pr. kako je treba skuhati kosilo, oprati perilo, šivati, sploh opravljati to ali ono. Na gospodinjstvo moramo gledati kot na nekaj, kar se stalno razvija, na kar neprenehoma vpliva razvoj sodobne znanosti. Takšen je naš pogled na gospodinjstvo z ene — če hočete — tehnične plati.

Gospodinjstvo je zelo tesno povezano s položajem žene v družini in v družbi. Dobro vemo, da je v življenju naših družin še mnogo konservativnosti in zaostalosti. Zato je treba prav tu zlomiti pasivni odpor. Pri tem ne mislim na odpor moških in žensk v tem smislu, da bi se ne hoteli naučiti česa novega ali da bi ne hoteli bolje živeti; toda stare navade so jim prešle

v meso in kri in prav zato je treba, da z neumornim delom zanesemo v družino drugačno življenje. Delo v tem smislu v socialistični Jugoslaviji ni samo važno in možno, ampak tudi nujno in je tesno povezano z načeli naše socialistične izgradnje kakor tudi z materialnimi možnostmi, ki jih naša socialistična Jugoslavija nudi. Mislim, da bi delavci na tem področju morali poznati teoretske postavke, ki jih je formuliral Engels v svoji znani knjigi »O izvoru družine, privatne lastnine in države«. Položaj žene in karakter odnosov v družini sta v najtesnejši zvezi z odnosi v družbi. V Jugoslaviji ustvarjamo nove družbene odnose. Smo generacija, ki je v desetih letih našo domovino ne le povedla iz zaostalosti na pot industrijskega razvoja, ampak smo generacija, ki bo tudi na področju družbenih odnosov uresničila davne ideale človečanstva. Rada bi vam prebrala iz omenjene Engelsove knjige odlomek, ki je pred sto leti zvenel kot prerokba, ki jo pa danes občutimo že kot nekaj, kar se pri nas uresničuje in pri čemer moramo tudi sami odigrati aktivno vlogo.

V omenjenem delu piše Engels, da je bilo gospodinjstvo sprva — ko so ljudje še živeli v velikih skupinah — veja družbene proizvodnje; kasneje, z nastankom privatne lastnine in patriarhalne monogamne družine pa je postalo privatno delo, ki je ženo kot gospodinjjo potisnilo v podrejen položaj. Nadalje pravi:

»Že iz tega je razvidno, da osvoboditev žene in njena enakopravnost z možem je in ostane toliko časa nemogoča, dokler je žena izključena iz družbenega proizvodnega dela in omejena le na domače privatno delo. Žena se lahko osvobodi šele takrat, ko bo množično sodelovala v družbeni proizvodnji in jo bo domače delo le še neznatno obremenjevalo. To pa je postalo možno šele z veliko moderno industrijo, ki ne le dopušča množično zaposlitev žene, ampak jo celo formalno zahteva in teži za tem, da privatno domače delo izpremeni v javno industrijo.«

Delavci na tem področju ne smejo pozabiti na to, kar se pri nas dogaja. Industrializacija pomeni revolucijo v načinu življenja ne samo glede gospodinjstva, ampak tudi v načinu življenja družine. Toda mi nismo čakali na to, kaj nam bo prinesel razvoj, ampak smo storili vse, da bi bil ta razvoj čim hitrejši. Zato gospodinjstvo, kakor je poudarila tudi že diskusija, za nas ne pomeni vračanja žene v dom, ampak razbremenitev žene, racionalizacijo dela doma, modernizacijo v tem smislu, da to delo v čim večji meri izpremenimo v vejo javne produkcije. Nismo se posebno veliko ustavljali pri tem, da se je treba boriti tudi proti nadlogam, ki jih srečujemo vsak dan, kot je n. pr. boj proti zaostalosti, nehigienskim navadam itd., saj dobro vemo, da ni socializma in komunizma tam, kjer živijo ljudje v umazaniji in neznanju, čeprav je jasno, da bodo tovarišice in tovariši, ki se bore za napredek gospodinjstva, morali na vasi najprej poučevati in opravljati prav te najbolj vsakdanje ali tudi najpotrebnejše posle.

Če bodo imeli pred sabo jasno perspektivo, tedaj ne bodo učili žena le tega, kako je treba opravljati delo doma, ampak bodo vaščane seznanjali tudi z nujnimi spremembami, ki jih terja sodobno gospodinjstvo. Morali se bodo znati okoristiti z možnostmi, ki jih bo nudil razvoj komun, in marsikatero stvar bodo lahko rešili le, če bodo iz privatnega, individualnega gospodinjstva načenjali probleme kot nekaj, kar se tiče skupnosti, komune, kot n. pr. pekarne, pralnice itd.

Na tem področju, na katerem se odigrava ta velika revolucija, je zlasti važno, da se vsi delavci zavedajo perspektive, ker se bodo le tako lahko okoriščali z vsemi možnostmi na terenu, ker bodo le tako lahko vedeli, kaj jim je storiti. Včeraj je tov. Branka Savićeva pravilno poudarila, da bo komuna najprirodnejša baza za naše delo, da pa moramo za vsak kraj, za vsako komuno v Jugoslaviji uporabiti drugačno metodo. To pa se nam bo posrečilo le, če nam bo jasna splošna linija. Nikakor pa ne moremo upati na uspeh, če se oprimemo nekega zaključka, če bi n. pr. skušali v vsej državi neko stvar izvesti na popolnoma enak način, kajti to ni možno. Napak bi bilo, če bi se ne zavedali, da je možno in potrebno isto misel in isto perspektivo v različnih razmerah uresničiti na različne načine.

Komuna pa bo tista skupnost državljanov in bo ustvarila tiste odnose, v katerih si bomo lahko konkretno zastavili naloge glede na razvoj pogojev za dvig gospodinjstva, in bo za to lahko dajala tudi materialna sredstva.

Pri delu za gospodinjstvo prosvetljevanje se delajo danes ponekod tudi napake, propagira se stara miselnost in podobno. Toda zaostalost je v nekaterih naših krajih tolikšna, da je po mojem mnenju bolje, če se pri teh napakah ne ustavljamo preveč, ampak rajši z naše strani podpremo vse, kar je napredno. Če bomo n. pr. iskali, kaj je v tem ali onem tečaju narobe, bomo s tem pogosto samo slabili voljo ljudi, ki navadno predano delajo na terenu. Naša naloga je, da pridemo do osnovnih institucij in do kadrov, ki nam bodo omogočili, da dosežemo tisto stopnjo, ki si jo vsi želimo. Zato je izredne važnosti, da v prvi vrsti kritično gledamo na naše delo v Zavodu za napredek gospodinjstva, na to, kakšna bo po svoji vsebini naša šola za učitelje gospodinjstva itd. Na terenu, kjer delajo naši ljudje, je treba poudariti uspehe, ki so jih že dosegli, povedati jim moramo, kako je treba nadaljevati z delom, nikakor jih pa ne samo opominjati le za njihove napake, ker nam to veliko bolj škoduje kakor pa koristi. Moramo jim povedati, kaj je prav, pokazati jim moramo perspektivo, ki jo nudi pravilno delo, to pa moramo storiti le, če je tudi nam samim jasno, kaj hočemo.

Nadalje moramo prav tako kritično sprejemati prakso iz inozemstva, kakor kritično sprejemamo vse tisto, kar je bilo storjenega v stari Jugoslaviji. Z inozemskimi in domačimi izkustvi se pa okoristimo lahko le tedaj, kadar vemo, kaj hočemo doseči. Naš cilj je, da ženo pri gospodinjstvu in domačem delu razbremenimo, ker je v socialistični družbi žena enakopraven državljan, ki so mu odprta vsa vrata; istočasno pa hočemo izboljšati življenje naših družin, dvigniti življenjski standard. V inozemstvu so mnjenja, kakor svoj čas tudi v stari Jugoslaviji, da je bistvo vprašanja v tem, kako bi iz žene naredili, kako bi ženo vzgojili v dobro gospodinjno, ne vidijo pa, da gre v bistvu za vprašanja družbenih odnosov, družbenega razvoja in obenem za razvoj stanovanjske in komunalne izgradnje, prehranske in druge industrije, trgovine itd.

Nadaljnji uspeh našega posvetovanja se kaže v tem, da se je na njem odločno postavilo vprašanje vzgoje. Tudi o tem vprašanju že dolgo in z uspehom razpravljamo. Končana je prva faza naše borbe za to, da je končno le jasno, da vprašanje vzgoje ni samo vprašanje nekih improviziranih tečajev, večje ali manjše aktivnosti ene ali druge družbene organizacije, marveč v

prvi vrsti vprašanje splošne vzgoje človeka v socializmu, v okviru rednega šolstva. Gospodinjstvo ni predmet, ki ga je treba samo vnesti v učni program in je s tem stvar že opravljena. Vprašanje gospodinjstva je tesno povezano s celotno reformo šolstva. Potrebno bi namreč bilo, da bi nekateri predmeti s svojo vsebino in metodično obravnavo pokazali, kakšno korist ima človek od znanosti v vsakdanjem življenju. Zato mislim, da je naše posvetovanje prav zdaj dobrodošlo, ker se danes na široko razpravlja o reformi šolstva, o družbenem upravljanju šole in je ta diskusija prišla že tako daleč, da nam stvarno omogoča, da naše zamisli izvedemo tudi v šoli. Seveda bomo morali o tem problemu še mnogo razpravljati, toda važno je, da je prav to zborovanje usposobilo diskutante v zvezi s šolsko reformo, diskutante v zvezi s šolskim svetom, da je omogočilo vsakemu od nas, da pove, kaj misli o tem vprašanju, da ga zna postavljati načelno, da se zna boriti za te naše poglede. Navadno mislijo ljudje, da pomeni uvajanje gospodinjstva v šole — vzgojiti dekleta tako, da bodo znale kuhati. Menda smo že ugotovili, da pri tem ne mislimo na kuhanje, ampak na to, kako bi dognanja znanosti izrabili v korist družine.

S tem v zvezi bi povedala še dve stvari. Zastavili smo si vprašanje kadrov. Res je, da nam prav na tem področju najbolj manjkajo prav kadri. Če bi kadri bili, če bi jih imeli in če bi tisti, ki že delajo, zavzemali jasno stališče do tega vprašanja, bi lahko v veliko večji meri izkoriščali materialna sredstva in materialne pogoje, ki že obstajajo. Materialnih sredstev je dovolj, toda manjkajo nam kadri. Zato je važno, da bi to posvetovanje vplivalo, in mislim, da tudi bo vplivalo na odločitev, kakšne šole je treba formirati za vzgojo teh kadrov. Ni nam treba ravno hiteti, ali gotovo bomo morali slej ko prej priti do visoko kvalificiranih kadrov. Kadri, ki bodo vzgajali novo generacijo v gospodinjstvu, bi se morali seznaniti z vsemi naj sodobnejšimi pridobitvami znanosti, morali bi vedeti, kaj hočemo doseči, in ne smejo, kakor zdaj, zavzemati nekako podrejenega položaja, ko enkrat ali dvakrat tedensko poučujejo ročno delo, kuhanje, higieno. Morali bi biti osebnosti, ki bi kot strokovnjaki v šolah vplivali, da bi se tudi pouk drugih predmetov prilagodil in uskladjal, morali bi znati svoje delo prikrojiti potrebam kraja glede na perspektivo, o kateri tu govorimo.

Drugo, kar nas moti, je naziv »gospodinjstvo«, ki ima pri Slovencih poseben prizvok. Morda bi bilo prav, če bi skušali najti za ta pojem kak drug izraz. Če bi rekli »nauk o gospodinjstvu«, bi se verjetno takoj pojavilo vprašanje, čemu naj se ga uče tudi dečki, ker so pač gospodinje — le ženske. Beseda vsebuje staro miselnost in verjetno bomo težko našli nov izraz. Nikakega predloga nimam za nov naziv, to je pač vprašanje diskusije. Morda pa bo tudi iz prakse same izšel boljši izraz. Isto se nam dogaja tudi na drugih področjih, zlasti pri pravu, kajti pojmi, ki so nastajali v drugačnem družbenem sistemu, za nas nimajo več natanko istega pomena, kot so ga imeli takrat, ko so nastali.

To posvetovanje naj bo le uvod v razna strokovna posvetovanja o vprašanjih, ki jih nismo niti hoteli niti mogli rešiti, kot n. pr. o vprašanju Zavoda za napredek gospodinjstva, o vprašanju šole za gospodinjstvo itd.

Mislim, da lahko rečemo, da je Zveza ženskih društev v Jugoslaviji s tem posvetovanjem marsikaj doprinesla k razvoju socialističnih družbenih odnosov pri nas.